

Guide för handledning och bedömning

Verksamhetsförlagd utbildning A och B

Grundlärarprogrammet med inriktning mot arbete i fritidshem, erfarenhetsbaserat

Linnéuniversitetet

Kalmar Växjö



Innehåll

| | |
|--|----|
| Ramverk för VFU – en översikt | 3 |
| Introduktion | 3 |
| Progression i yrkeslärande | 4 |
| Tre domäner av lärares kompetens | 4 |
| Två perspektiv på yrkeslärande | 6 |
| Mål för VFU A – VFU B | 8 |
| Didaktisk/Methodisk kompetens | 8 |
| Relationell/Kommunikativ kompetens | 20 |
| Analytisk/Reflekterande kompetens | 27 |
| Bilaga 1 | 32 |
| Introduktion av mål i VFU | 32 |

Ramverk för VFU – en översikt

Introduktion

I *Grundlära­r­pro­gram­met med in­rik­tn­ing mot ar­bete i fritidshem, erfarenhetsbaserat 120 hp*, (LGFRE) ingår 11 hp verksamhetsförlagd utbildning (VFU) fördelade på tre korta VFU-kurser (VFU A, B och C).

- VFU A och B förläggs i samma fritidshem med VFU-handledare behörig för arbete i fritidshem under termin 1 och 2.
- VFU C genomförs integrerad i kursen för det valbara praktisk-estetiska ämnet under termin 3 och förläggs hos behörig lärare i det aktuella ämnet i grundskolans F-åk 6.

Den här guiden omfattar målen för VFU A och B.

Målen för vad studenten förväntas lära sig under VFU är skrivna utifrån en tanke om progression baserat på tre års yrkeserfarenhet på minst halvtid varav två år sammanhängande. Till varje mål finns därför kriterier som beskriver en stegring av kunskapsnivåer. Samtliga mål sorteras under tre domäner: *Relationell/Kommunikativ kompetens*, *Didaktisk/Metodisk kompetens* och *Analytisk/Reflekterande kompetens*. Målen sorteras även under två olika perspektiv på yrkeslärande – *Deltagarperspektiv* och *Åskådarperspektiv* – varifrån studentens lärande och kompetens i VFU kan beskrivas, utformas och bedömas.

De progressiva kunskapsnivåerna, kompetensdomänerna samt perspektiven på yrkeslärande i grundlärare med inriktning mot fritidshem utgör tillsammans ett ramverk för VFU. Avsikten med ramverket är att det, tillsammans med vad som står i VFU-handboken, ska användas för att gynna och ge stadga åt studenternas yrkeslärande och för att ge en säkrare grund för bedömning av deras kompetens. Grund till ramverket har bland annat hämtats ur internationella, nationella och lokala kriterier för och forskning om lärarkompetens. Ramverket har också tillkommit, granskats och reviderats genom läsning av verksamma lärare från förskolan, fritidshem och skolan samt av medlemmar ur de olika programråden för lärarutbildning vid Linnéuniversitetet. De huvudsakliga författarna och ansvariga för utvecklingen av ramverket är Per Lindqvist och Ulla Karin Nordäng, professorer i pedagogik vid Linnéuniversitetet. [Du hittar VFU-ramverket här.](#)

Progression i yrkeslärande

Studentens yrkeslärande ska kännetecknas av progression och lärandet kan betraktas som en process där studenten med bas i tidigare erfarenheter bygger upp en ny förståelse och förmåga till yrkesmässig handlingsberedskap. För att progression ska kunna understödjas, diskuteras och bedömas har varje mål inom VFU beskrivits i fem olika kunskapsnivåer. Dessa anger hur det successivt krävs en allt större kompetens för att kunna uppfylla målet. De olika nivåerna har rubrikerna:

- Underkänd
- Introducerande
- Grundläggande
- Utvecklad
- Fördjupad och tillämpad

För nivåerna Underkänd, Grundläggande samt Fördjupad och tillämpad finns beskrivningar av vad studenten förväntas kunna. De mellanliggande nivåerna – Introducerande och Utvecklad – är dock inte beskrivna. Dessa nivåer anger istället att studenten har visat kompetens som ligger mellan två andra nivåer. För att till exempel vara godkänd på den introducerande nivån har studenten visat kompetens som är över underkänd nivå och på väg mot grundläggande nivå. Sammanlagt finns 23 mål för VFU. Alla mål införs dock inte i samma VFU-period. I VFU A införs 17 mål och sex mål i VFU B. Samtliga mål finns uppställda i bilaga 1.

För att studenten ska ges godkänt på ett – för den aktuella VFU-perioden – mål krävs att hen uppfyller kraven. Införda mål återkommer därefter i de resterande VFU-perioderna, men på olika nivåer. För att få godkänt betyg krävs då att studenten förmår uppfylla kriterier på allt högre nivåer inom samma mål. Det ska krävas mer och mer för att få godkänt.

Tre domäner av lärares kompetens

Så fort man försöker konkretisera vilka kompetenser lärare har, eller bör ha, blir listan närmast oändlig. Ett sätt att försöka ringa in kompetenser är att dela in dem i olika större domäner eller områden. Det bör dock påpekas att i utövandet av det pedagogiska arbetet hänger allt ihop. En uppdelning av lärares kompetenser kan bara göras i teorin, i praktiken är de olika delarna alltid sammanvävda. Trots detta – för att kunna begreppsliggöra kompetensen och på det sättet kunna skapa förutsättningar för att bättre stödja och bedöma studentens yrkeslärande – har vi valt att dela in de mål som studenten ska tillägna sig under VFU i tre ömsesidigt beroende domäner: Didaktisk/Metodisk, Relationell/Kommunikativ och Analytisk/Reflekterande kompetens. Man kan naturligtvis diskutera vilken av dessa som bör ”komma först” i ett sådant här dokument. Att kunna upprätta relationer med elever och kollegor är naturligtvis helt grundläggande för att överhuvudtaget kunna ägna sig åt didaktiska frågor. Men vi har, inom grundlärarprogrammet valt att lägga den Didaktiska/Metodiska kompetensen först, för att peka på att fritidshem/skola och utbildning är institutioner med lärande och kunskapsförmedling som centrala, överordnade målsättningar. Som bedömare kan man naturligtvis använda bedömningsunderlagen i vilken ordning som helst.

Domän 1: Didaktisk/Metodisk kompetens

En av grundstenarna inom domänen består av ämneskompetens. En student som tar examen på vår lärarutbildning måste både ha, kunna använda sig av och vidareutveckla sitt ämneskunnande. Kompetensen ska vara både bred och djup samt visa sig i studentens praktiska handlingar. Det räcker emellertid inte med att ha

goda ämneskunskaper. En viktig dimension av kompetensen inom området handlar om förmågan att skaffa kunskap om elevens erfarenheter, kunskaper, intressen och behov. En skicklig lärare förmår integrera sin förståelse av ämnet/innehållet med kunskaper om eleverna, för att sedan ta beslut om mål för lärandet samt välja organisation för verksamheten, lärandeaktiviteter, material eller andra resurser som gynnar såväl individuellt som kollektivt lärande. Även förmågan att lyfta fram själva lärandet som aktivitet och göra det synligt för eleverna ingår i domänen, liksom kompetensen att kunna bedriva lärandeaktiviteter inom ramen för den målstyrda skolan. En student som avslutat utbildningen måste vara förtrogen med de olika styrdokument som ligger till grund för arbetet. En sådan förtrogenhet måste också visa sig i studentens handlingar och reflektioner. En viktig aspekt av domänen är förmågan att entusiasmera elever, att visa att man tror på deras förmåga, att kunna uppvisa handlingskraft i didaktiska sammanhang.

Domän 2: Relationell/Kommunikativ kompetens

Färdigheter och förmågor inom denna domän handlar i stor utsträckning om kommunikation. En skicklig lärare kan gå in i ett lyhört samspel med individuella elever och grupper av elever, men även med andra aktörer inom skolans område: föräldrar/vårdnadshavare, kollegor, ledning, företrädare från andra yrkesgrupper och det omgivande samhället. Grundläggande i kommunikationen är att den bygger på respekt och att den möjliggör inflytande och delaktighet.

För att få till stånd gynnsamma lärprocesser måste en lärare kunna etablera och upprätthålla förtroendefulla relationer med eleverna men också utöva ledarskap. Lärararbetet handlar om väl avvägda balanser och tydliga ramar. Läraren bör vara medveten om och konstruktivt kunna använda, balansera mellan närhet och distans, omsorg och auktoritet, ödmjukhet och orubblighet i relationer med eleverna. Hen måste också ha förmågan att förhandla fram ramar och rutiner som blir styrande för vilka relationer som möjliggörs. Det handlar med andra ord om "vilken atmosfär" läraren lyckas skapa i sitt ledarskap. Slutligen måste hen kunna visa medvetenhet om hur styrdokumentens grundläggande värden relaterar till det egna förhållningssättet.

Domän 3: Analytisk/Reflekterande kompetens

I denna domän av lärares yrkeskompetens handlar förmågor och färdigheter om att kunna reflektera över och analysera sina personliga erfarenheter, andras systematiserade erfarenheter (teoretiska argument) och personliga värderingar (etiska argument). I Skollagen § 5 står att utbildningen ska vila på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet. En erfarenhet är beprövad först när den systematiskt granskats, utvärderats och kritiskt diskuterats. Det räcker alltså inte med att referera till individuella erfarenheter eller "sunt förnuft".

En student på vår lärarutbildning kan koppla de egna handlingarna och de egna värderingarna till andras erfarenheter, styrdokument och vetenskapliga teorier. Hen har också beredskap för att ompröva egna praktiska teorier och värderingar. I kompetensen ingår inte bara ambitionen att reflektera kring, påverka och utveckla den egna verksamheten, utan också viljan att delta i kollektiv utveckling av skolan. Iakttagelser och erfarenheter måste därför kunna kommuniceras, diskuteras och ifrågasättas tillsammans med andra, i kollegier, arbetslag eller andra pedagogiska forum. Förmågan till reflektion och analys får dock inte leda till ständigt tvivel och ältande tankar. Det är viktigt att en lärare inte förlorar sin handlingskraft och att hen är på väg mot att utveckla en rimlig, långsiktig och hållbar strategi för sitt arbete. De egna intentionerna måste kunna balanseras mot faktiska villkor för verksamheten, samtidigt som läraren visar vilja att påverka villkoren och därmed utvidga handlingsutrymmet.

Två perspektiv på yrkeslärande

I lärarutbildning, liksom i många andra professionsutbildningar, finns ett ofta oproblematiserat ideal om att ”teori” och ”praktik” bör integreras. Som regel sker detta genom att de ”teoretiska” avsnitten av utbildningen förser de ”praktiska” med en rad uppgifter. Det teoretiska vetandet och det praktiska kunnandet kan dock betraktas som två olika kunskapsformer som har olika karaktärer och kräver olika lärprocesser. För att, som slutresultat, verkligen kunna integrera teori och praktik föreslår vi att en systematisk organisation för – och koordinering av – de olika lärprocesserna upprättas. I avsikt att åstadkomma detta har lärarutbildningen vid Linnéuniversitetet valt att beskriva lärandet inom de tre kompetensdomänerna utifrån två positioner – *deltagarperspektivet* och *åskådarperspektivet*. Det ska här betonas att båda perspektiven på yrkeslärande är lika viktiga att hantera i en lärarutbildning, men de uppgifter som studenten ska genomföra för att uppnå målen kan utformas och bedömas på olika sätt. För att tydliggöra detta anges i bedömningskriterierna vilket perspektiv som dominerar lärandet inom varje mål.

Deltagarperspektivet

Enligt detta perspektiv är meningen med VFU att föra in studenten i en yrkespraktik och i en yrkesgemenskap. Här finns kunnande och expertis och kompetensen växer ju längre ”in” man kommer i verksamheten. I det här perspektivet är VFU-handledaren en förmedlare av den ofta outtalade eller tysta kunskap som anses giltig, och den huvudsakliga uppgiften för VFU-handledaren är att agera modell och att hitta lagom svåra uppgifter åt studenten allteftersom denna växer in i yrkesrollen. Lärandet ses som en social process och som en rörelse – från perifert (lärling) mot centralt (mästare) deltagande i en yrkesgemenskap. Lärande baseras inte i huvudsak på artikulerad, distanserad eller kritisk teoretisk reflektion, utan på görande och erfarenheter (som ju naturligtvis också grundar sig på reflektion) och är dessutom så intimt förbundet med den praktiska situationen att det i princip bara kan förvärfvas där. Man måste visa och öva, få tillfälle att träna och misslyckas. För att kunna bedöma studentens kunnande måste därför hans handlingar observeras. Inom detta perspektiv är det viktigt att studenten får tillfälle att under långa praktikperioder ”bada” i yrkespraktiken och verkligen delta i den, samt att VFU-uppgifter som förs med från de teoretiska delarna av utbildningen – om sådana förekommer – har karaktären av erkännande snarare än granskande av praktiken. De kan till exempel utformas så att man ger studenten uppgiften ”Följ din handledare under ...” ”Planera i samråd med din handledare ...”. Det handlar om att delta och genom övning kvalificera sig som lärare.

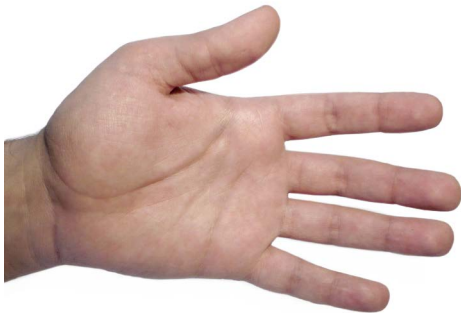
Åskådarperspektivet

I detta perspektiv på yrkeslärande är det viktigt att studenten ges tillfällen att pröva på eller bevittna typiska situationer i yrket som därefter får utgöra exempel och underlag för reflektion. Centralt är att kunna distansera sig från verksamheten för att så att säga ”få syn på den” och på de underliggande värderingar och mönster som styr den. VFU-handledarens uppgift är i detta perspektiv att stödja studenten i problematisering och reflektion kring yrket och handledarrollen innebär till stor del att vara en kritisk samtalspartner. Om praktiksituationen är väl fungerande eller inte, har ingen avgörande betydelse, eftersom i princip alla situationer kan utgöra en grund för reflektion. Någon ”rätt” eller riktig yrkesutövning existerar inte och poängen med att vistas i yrkesfältet är att se många olika situationer i avsikt att kritiskt granska och problematisera dessa.

Kvalificerad yrkesutövning handlar i detta fall om att ha förmåga att diskutera och ifrågasätta sitt handlande och väga alternativ mot varandra. En bedömning av studentens kompetens under en VFU-period behöver, enligt detta perspektiv, inte alltid grunda sig på observationer av handlingar. Den kan likaväl baseras på

studentens muntliga eller skriftliga reflektioner. I denna teoretiska position ses det som en poäng att VFU är varierad, att man får uppleva olika verksamheter/ fritidshem/skolor och att perioderna är korta (t.ex. fältstudier). Vanligt är också att VFU-perioden föregås av teoretiska kurser och att teoribaserade uppgifter förs med från de universitetsförlagda delarna av utbildningen. Utan så kallade "teoretiska glasögon" får studenten svårt att upptäcka vad som egentligen utspelar sig i verksamheten. Uppgifter här kan till exempel handla om att följa enskilda elever för att observera deras utveckling ur ett speciellt perspektiv, att observera grupper för att upptäcka maktstrukturer, att fokusera genusaspekter eller att granska styrdokument. Det handlar, kort och gott, om att ställa sig *bredvid* och försöka förstå verksamheter genom att betrakta och försöka analysera dem.

I de matriser nedan som beskriver kunskapsprogressionen inom varje mål anges vilket perspektiv som dominerar lärandet inom varje mål. De olika perspektiven symboliseras av två olika bilder:




Deltagarperspektiv



Åskådarperspektiv

I matrisen kan också avläsas vilken godkänd-nivå som gäller för respektive VFU-period. Målen har dessutom kompletterats med en beskrivning samt förslag på frågor som kan ställas kring studentens kunnande. Förslagen till frågor följer tanken om progression, det vill säga de som relaterar till introducerande och grundläggande nivå kommer först. Övriga dokument som finns till hands för att stödja studenter, handledare och lärarutbildare är VFU-handboken, kursplanen samt "Bedömningunderlag" – det dokument som handledaren ska fylla i efter VFU-perioden.


Mål för VFU A – VFU B

| | | |
|---|--|--------------------------|
|  | D₁ Kunna agera utifrån en helhetssyn. | |
| Underkänd | Studenten förmår inte uppfatta att en situation kan omfatta både omsorg, fostran och lärande. | |
| Grundläggande | Studenten förmår i en och samma situation att kommunicera omsorg, fostran och lärande, dock sällan utifrån elevens perspektiv. | |
| Utvecklad | Över Grundläggande nivå, på väg mot Fördjupad och tillämpad. | Godkänd för VFU-period A |
| Fördjupad – Tillämpad | Studenten förmår i en och samma situation att interagera omsorg, fostran och lärande med utgångspunkt i elevens perspektiv. | Godkänd för VFU-period B |

Att inta en helhetssyn på elever innebär en insikt om att olika sidor av elevers utveckling och lärande hör ihop och påverkar varandra. I fritidshemmets pedagogiska uppdrag bildar omsorg, fostran och lärande en helhet. En student under VFU i fritidshemmet måste därmed ges möjlighet att utveckla en tredelad blick för verksamheten. I såväl planering och utvärdering av verksamhet som ögonblickssituationer måste hen interagera samtliga delar, det vill säga omsorg, fostran och lärande. Utöver detta måste det hela tiden finnas en ambition att betrakta verksamheten utifrån elevens perspektiv. Det innebär en strävan att verka för elevens bästa och kunna se dennes behov. När studenten gör VFU i sitt praktisk-estetiska ämne ska målet beaktas i undervisningen.

Förslag på reflekterande frågor som kan ställas kring studentens kunskande:

- Förmår studenten planera för eller agera i en och samma situation utifrån flera perspektiv?
- Kan studenten lyfta fram och argumentera för hur hen som lärare kan verka för elevens perspektiv i undervisningen?
- På vilket sätt förhåller sig studenten till en helhetssyn på elevers utveckling och lärande?
- Hur uppträder studenten i olika situationer t.ex. vid mellanmålet eller vid leken både utom- och inomhus? Ligger studentens fokus på att elever inte pratar för högt (fostran) eller förmår hen samtidigt uppmärksamma och hjälpa de elever som behöver hjälp (omsorg) och/eller förmår hen att utveckla situationen till en lärandesituation, där eleven utvecklas och utmanas?


| | | |
|---|---|--------------------------|
|  | D2 Kunna visa förmåga att skapa stimulerande och för eleverna meningsfulla lärprocesser som främjar lärandet både individuellt och i grupp. | |
| Underkänd | Studenten väljer aktiviteter, material, digitala och andra resurser som inte är anpassade till eleverna. | |
| Grundläggande | Studenten väljer aktiviteter, material, digitala och andra resurser som till stor del är anpassade till eleverna. | |
| Utvecklad | Över Grundläggande nivå, på väg mot Fördjupad och tillämpad. | Godkänd för VFU-period A |
| Fördjupad – Tillämpad | Studenten väljer aktiviteter, material, digitala och andra resurser som erbjuder skillnader i lärande mellan enskilda elever eller grupper. | Godkänd för VFU-period B |

Målet handlar om att, under lekfulla och kreativa former, ta vara på fritidshemmets/ det praktisk-estetiska ämnets potential att stimulera elevers lust att lära. Utifrån kunskapsinnehållet och genom att skaffa sig en uppfattning om elevernas intressen, erfarenheter, behov och förutsättningar samt skilda sätt att lära skapar studenten förutsättningar för meningsfulla lärprocesser. När studenten väljer aktiviteter, material och andra resurser sker hela tiden överväganden mellan de intentioner som finns om lärande och den individuella eleven/grupper av elever. Inom detta lärandemål ges studenten tillfälle att exempelvis använda digitala verktyg som stöd för elevernas lärande.

Förslag på reflekterande frågor som kan ställas kring studentens kunnande:

- På vilket sätt är valda aktiviteter, material och andra resurser ändamålsenliga för lärandemålen?
- Hur anpassar studenten undervisningen utifrån elevernas intressen, erfarenheter, behov och skilda förutsättningar?
- På vilket sätt ger de valda aktiviteterna en chans till varierat deltagande hos eleverna?
- Hur involveras eleverna i syftet med aktiviteten?

Didaktisk/ Metodisk kompetens

| | | |
|---|---|---------------------------------|
|  | D3 Kunna formulera tydliga verksamhetsmål/ lärandemål som är ändamålsenliga och anpassade till eleverna. | |
| Underkänd | Studenten formulerar endast undantagsvis tydliga aktivitetsmål eller väljer mål som inte är ändamålsenliga och anpassade till verksamheten/eleverna. | |
| Grundläggande | Studenten formulerar tydliga verksamhetsmål/lärandemål som till stor del är ändamålsenliga och anpassade till eleverna. Studenten har argument för sina val. | |
| Utvecklad | Över Grundläggande nivå, på väg mot Fördjupad och tillämpad. | <i>Godkänd för VFU-period A</i> |
| Fördjupad – Tillämpad | Studenten formulerar tydliga verksamhetsmål/lärandemål och för en genomtänkt argumentation kring ändamålen och lämpligheten inför eleverna. Studenten formulerar tydliga verksamhetsmål/lärandemål som är ändamålsenliga och anpassade till eleverna och som tar hänsyn till grupper av elever eller individer. | <i>Godkänd för VFU-period B</i> |

I fritidshemmet och i skolan finns både nationella och lokala mål för utbildningen. Studenten måste därmed ges möjlighet att utveckla kompetens i att formulera mål som är ändamålsenliga och anpassade till eleverna i fritidshemsverksamheten. Studenten ska också ges möjlighet att utveckla kompetens i att formulera mål för elevernas lärande i sitt praktisk-estetiska ämne. I aktiviteter som planeras av studenten behöver hen träna sig i att ställa frågan: VAD är det eleverna ska lära sig genom denna aktivitet? Det handlar också om att inför elever och VFU-handledare kunna argumentera för sina val. På vilket sätt framstår dessa mål som ändamålsenliga och rimliga till den aktuella elevgruppen?

Förslag på reflekterande frågor som kan ställas kring studentens kunnande:

- Vad har studenten för avsikt att eleverna ska lära sig med aktiviteten?
- Förmår studenten formulera tydliga mål som är utvärderingsbara för planerade aktiviteter, både i fritidshemmet och i skolan?
- Vilka argument har studenten för de olika val som görs?
- Är målen anpassade till elevens/elevgruppens erfarenheter, behov och skilda förutsättningar?


| | | |
|---|--|--|
|  | <p>D4 Kunna reflektera över vikten av att känna till elevernas erfarenheter, kunskaper, förutsättningar och skilda sätt att lära.</p> | |
| <p>Underkänd</p> | <p>Studenten uppvisar en bristande förståelse för varför det är viktigt att ha kännedom om elevernas tidigare erfarenheter, kunskaper, förutsättningar och skilda sätt att lära. Studenten saknar helt sådan kännedom och vet inte hur de kan skaffa sig sådan information.</p> | |
| <p>Grundläggande</p> | <p>Studenten uppvisar viss förståelse för varför det är viktigt att känna till elevernas tidigare erfarenheter, kunskaper, förutsättningar och skilda sätt att lära. Studenten kan beskriva ett tillvägagångssätt för att skaffa sig sådan information och har viss kännedom om sådana aspekter.</p> | |
| <p>Utvecklad</p> | <p>Över Grundläggande nivå, på väg mot Fördjupad och tillämpad.</p> | <p><i>Godkänd för VFU-period A</i></p> |
| <p>Fördjupad – Tillämpad</p> | <p>Studenten uppvisar en omfattande förståelse för varför det är viktigt att känna till elevernas tidigare erfarenheter, kunskaper, förutsättningar och skilda sätt att lära. Studenten beskriver flera tillvägagångssätt för att få sådan information, uppvisar en omfattande förståelse för sådana aspekter och förmår använda sig av dessa i val av aktiviteter och innehåll.</p> | <p><i>Godkänd för VFU-period B</i></p> |

Att arbeta som lärare på fritidshem innebär att kunna reflektera över elevernas skilda erfarenheter, kunskaper och förutsättningar för att lära. Det handlar också om att kunna möta elevers olika sätt att lära. Studenten bör visa förståelse för vikten av att ta utgångspunkt i elevernas erfarenheter och intressen och se det som en tillgång i undervisningen.

Förslag på reflekterande frågor som kan ställas kring studentens kunnande:

- På vilket sätt ger studenten exempel på hur elevers erfarenheter kan tillvaratas i undervisningen?
- Hur möter studenten elevers olika förutsättningar och skilda sätt att lära?


Didaktisk/ Metodisk kompetens

| | | |
|---|--|---------------------------------|
|  | D5 Kunna redogöra för styrdokumentens målsättning och hur dessa kan omsättas i pedagogisk praktik. | |
| Underkänd | Studenten uppvisar ringa kunskaper om relevanta styrdokument och mål för verksamheten. | |
| Grundläggande | Studenten har kännedom om styrdokument och mål för verksamheten samt förmår tolka och koppla dem till didaktiska val. | |
| Utvecklad | Över Grundläggande nivå, på väg mot Fördjupad och tillämpad. | <i>Godkänd för VFU-period A</i> |
| Fördjupad – Tillämpad | Studenten förmår analysera den pedagogiska verksamheten i förhållande till styrdokument och kan, med utgångspunkt i utvärdering, föreslå utveckling av den lokala praktiken. | <i>Godkänd för VFU-period B</i> |

Fritidshemmet och skolan styrs av skollag, läroplan och ett flertal allmänna råd, speciellt allmänna råd för fritidshem. Fritidshemmet kompletterar skolan och förskoleklassen både tids- och innehållsmässigt. Undervisningen på fritidshemmet ska bidra till att erbjuda elever en meningsfull fritid. Fritidshemmet kompletterar skolan genom att erbjuda elever en utbildning som utgår från läroplanens mål. Vid planeringen och genomförandet av verksamheten behöver personalen utgå från både individen och gruppens behov samt en samverkan mellan fritidshemmet, förskoleklassen, skolan och hemmet. Studenten ska ha insikt i vilka styrdokument (skollag, läroplan och allmänna råd) som gäller för fritidshem och skola samt hur de kan omsättas i verksamheten.

Förslag på reflekterande frågor som kan ställas kring studentens kunnande:

- På vilket sätt redogör studenten för hur fritidshemmet kan komplettera skolans undervisning?
- På vilket sätt kompletterar fritidshemmet förskoleklassens undervisning?
- På vilket sätt omsätter studenten läroplanens mål i fritidshemmets undervisning?
- Hur synliggörs styrdokumentens mål (läroplan och kursplan) i det praktisk-estetiska ämnet?
- Hur argumenterar studenten att bedömning och betygssättning i det praktisk-estetiska ämnet utgår från kursplanen i ämnet?
- Hur argumenterar studenten att undervisningen utgår från styrdokumentet?
- I det praktisk-estetiska ämnet ska studenten även relatera till kursplanen. I fritidshemmet ska studenten även relatera till specifikt kapitel i läroplanen med fokus på fritidshem samt Allmänna råd för fritidshem.


| | | |
|---|---|--------------------------|
|  | D6 Kunna reflektera över användning av digitala verktyg i relation till elevernas lärande. | |
| Underkänd | Studenten visar ringa förmåga att identifiera eller redogöra för hur digitala verktyg används i verksamheten. | |
| Grundläggande | Studenten kan identifiera och redogöra för hur digitala verktyg används i relation till elevernas lärande. | |
| Utvecklad | Över Grundläggande nivå, på väg mot Fördjupad och tillämpad. | Godkänd för VFU-period A |
| Fördjupad – Tillämpad | Studenten kan värdera användningen av digitala verktyg i relation till elevernas lärande. | Godkänd för VFU-period B |

Lärare i fritidshem förväntas kunna använda digitala verktyg som ett stöd i arbetet med elevers lärande. De ska ha insikter i elevers erfarenheter av digital kompetens och elevers mediekulturer. Ett syfte att använda digitala verktyg är bland annat att utveckla elevernas delaktighet och medbestämmande för sitt eget lärande.

Förslag på reflekterande frågor som kan ställas kring studentens kunnande:

- På vilket sätt redogör studenten för hur digitala verktyg kan användas i fritidshemmet och i det praktisk-estetiska ämnet?
- Hur förhåller sig studenten kritiskt till användning av digitala verktyg i undervisningen?
- Vilka förslag ger studenten på hur digitala verktyg kan användas på fritidshemmet eller i det praktisk-estetiska ämnet?
- Hur ska läraren bibehålla och förnya sina egna kunskaper om digitala verktyg för att kunna stötta och utmana eleverna?

Didaktisk/ Metodisk kompetens

| | | |
|---|--|---------------------------------|
|  | D7 Kunna kommunicera förväntningar om elevens lärande som är utmanande och som stimulerar till deras fortsatta utveckling. | |
| Underkänd | Studenten uttrycker eller visar på annat sätt att eleven, eller gruppen som helhet, är oförmögna att lära sig eller studenten uttrycker eller visar på annat sätt att hans förväntningar på deras lärande är låga. | |
| Grundläggande | Studenten kommunicerar positiva förväntningar om elevernas lärande och visar tilltro till deras förmåga. | |
| Utvecklad | Över Grundläggande nivå, på väg mot Fördjupad och tillämpad. | <i>Godkänd för VFU-period B</i> |
| Fördjupad – Tillämpad | Studenten uppmuntrar aktivt eleverna att möta utmaningar som stimulerar deras fortsatta utveckling. | |

Avgörande för att studenten ska kunna skapa gynnsamma lärprocesser är att hen har en syn på eleven som individ med förmågor, med ett genuint intresse för att lära och erövra nya erfarenheter, kunskaper och färdigheter. Elevens grundläggande nyfikenhet och intresse måste tas tillvara. Eleven måste uppleva att det finns en tilltro till hans förmåga. För att elevernas förmågor ska kunna utvecklas måste studenten planera för och iscensätta utmanade aktiviteter utifrån läroplanens mål. Positiva förväntningar på elevernas lärande måste kombineras med kunskaper om skilda förutsättningar för olika individer.

Förslag på reflekterande frågor som kan ställas kring studentens kunnande:

- Hur visar studenten, genom tal, handlingar och attityd, att varje elev är kompetent att lära sig?
- Hur förmår studenten att ta till vara på de vardagliga situationernas möjligheter till lärande?


| | | |
|---|--|---------------------------------|
|  | D8 Kunna framställa lärandeinhåll för eleverna på ett begripligt och tydligt sätt. | |
| Underkänd | Studentens kommunikation kring lärandeinhåll är felaktig, otydlig eller svårbegriplig. | |
| Grundläggande | Studentens kommunikation kring lärandeinhållet är korrekt, tydligt och begripligt. Studenten förser eleverna med korrekt, tydlig och begriplig information om aktiviteterna som ska genomföras eller innehållet som ska bearbetas. | |
| Utvecklad | Över Grundläggande nivå, på väg mot Fördjupad och tillämpad. | Godkänd för VFU-period B |
| Fördjupad – Tillämpad | Studentens kommunikation kring lärandeinhållet är korrekt, tydligt, begripligt och entusiasmerande. Kommunikationen anpassas såväl till gruppen som till enskilda elever. Samtliga elever ges goda förutsättningar att delta och förstå. | |

Målet avser att studenten beskriver ett planerat innehåll på ett tydligt och begripligt sätt för eleverna. Studenten förväntas kommunicera lärandeinhållet på ett sätt så att alla elever förstår. Det handlar om att inspirera och entusiasmera så att elever vill delta i alla aktiviteter även de som inte är obligatoriska. I det praktisk-estetiska ämnet anpassar studenten lärandeinhållet så att det passar för det specifika ämnesområdet.

Förslag på reflekterande frågor som kan ställas kring studentens kunnande:

- På vilket sätt förklarar och beskriver studenten det planerade innehållet i aktiviteten?
- På vilket sätt anpassar studenten sina beskrivningar av innehållet såväl till gruppen som till enskilda elever?
- Hur presenterar studenten lärandeinhåll för eleverna?


Didaktisk/ Metodisk kompetens

| | | |
|---|--|---------------------------------|
|  | D9 Kunna uppmuntra elevernas egen initiativförmåga. | |
| Underkänd | Studenten uppmuntrar inte elevernas egna initiativ till att agera och handla oberoende, kreativt eller kritiskt. | |
| Grundläggande | Studenten uppmuntrar eleverna till att agera och handla oberoende, kreativt eller kritiskt. | |
| Utvecklad | Över Grundläggande nivå, på väg mot Fördjupad och tillämpad. | <i>Godkänd för VFU-period B</i> |
| Fördjupad – Tillämpad | Studenten använder sig av aktiviteter eller strategier som är utformade i avsikt att uppmuntra eleverna att agera handla oberoende, kreativt eller kritiskt kring andras och eget lärande. | |

Undervisning i fritidshem tar ofta sin utgångspunkt från elevers intressen och erfarenheter. Lärare i fritidshem ska fånga och ta tillvara elevernas egna initiativ och se det som en tillgång i undervisningen. Studenten förväntas kunna uppmuntra elevernas egen initiativförmåga i undervisningen. Inom ramen för sitt praktisk-estetiska ämne anpassar studenten innehållet så att elevernas egna initiativ ges förutsättningar samt tas tillvara.

Förslag på reflekterande frågor som kan ställas kring studentens kunnande:

- På vilket sätt uppmuntrar studenten eleverna till att ta egna initiativ i fritidshemmets undervisning?
- På vilket sätt fångar studenten upp elevernas idéer och uppmuntrar dem att skapa aktiviteter som gynnar deras lärande?
- På vilket sätt skapar studenten en miljö som stimulerar elevernas kreativitet?


| | | |
|---|---|--------------------------|
|  | D10 Kunna ha överblick över elevernas förståelse av undervisningsinnehållet, ge feedback till eleverna för att stödja deras lärande och anpassa lärandeaktiviteter utifrån vad situationen kräver. | |
| Underkänd | Studenten gör inga försök att ta reda på om eleverna förstår och hen ger dem heller ingen feedback. | |
| Introducerande | Över Underkänd nivå, på väg mot Grundläggande nivå. | |
| Grundläggande | Studenten skaffar sig överblick över elevernas förståelse av undervisningsinnehållet genom en variation av undervisningsmetoder och arbetssätt. Eleverna får feedback vid behov. | Godkänd för VFU-period A |
| Utvecklad | Över Grundläggande nivå, på väg mot Fördjupad och tillämpad. | Godkänd för VFU-period B |
| Fördjupad – Tillämpad | Studenten har en god överblick över individuella elevers eller grupper av elevers förståelse av undervisningsinnehållet och kan göra nödvändiga justeringar i val av metoder, aktiviteter och material. Eleverna får feedback som är underbyggd och anpassad till eleven eller gruppen. | |

Arbetet som lärare i fritidshem kan innebära samverkan med en annan lärare i klassrummet och/eller enskilt ansvar för en egen elevgrupp. Fritidshemmet ska stimulera elevers utveckling och lärande samt erbjuda en meningsfull fritid före, efter och i den integrerade fritidspedagogiska verksamheten, under skoldagen samt under lov. Lärare ska ha överblick över elevernas förståelse av undervisningsinnehållet och kunna ge feedback för att stödja elevernas lärande samt att anpassa lärandeaktiviteter utifrån vad situationen kräver.

Förslag på reflekterande frågor som kan ställas kring studentens kunskande:

- På vilket sätt har studenten överblick över elevernas förståelse av ett undervisningsinnehåll?
- Hur anpassar studenten undervisningsinnehållet utifrån elevers förståelse?
- Hur ger studenten feedback till eleverna?
- Studenten ger exempel på hur hen ska ge feedback till eleverna, samt hur denna kan utformas i exempelvis omdömen och betyg.
- På vilket sätt visar studenten kunskap om lärandemål och betygskriterier för sin undervisning samt insikt i vilken utsträckning eleverna når dessa kriterier? (gäller främst det praktisk-estetiska ämnet).
- På vilket sätt visar studenten kunskap om vad som är "nästa steg" (formativt) mellan elevers nuvarande kunskap och betygskriterierna? (gäller främst det praktisk-estetiska ämnet).
- På vilket sätt visar studenten kunskap om lärandemål för sin undervisning samt insikt i vilken utsträckning verksamheten når dessa mål? (gäller fritidshemmet).


Didaktisk/ Metodisk kompetens

| | | |
|---|--|-----------------------------|
|  | D11 Kunna göra lärandet synligt. | |
| Underkänd | Studenten försöker inte lyfta fram lärandet som aktivitet och mål. Studenten saknar ambition att se lärandesituationen ur elevernas perspektiv och ger inte eleverna möjlighet att se sig själva som lärande. | |
| Introducerande | Över Underkänd nivå, på väg mot Grundläggande nivå. | |
| Grundläggande | Studenten gör ansträngningar att växla perspektiv och förstå lärandet utifrån rollen som elev. Studenten försöker göra lärandet och målet för lärandet synligt genom att inbjuda eleverna att växla perspektiv och själva förstå situationen som en lärande situation där de är sina "egna lärare". | Godkänd för VFU-period A |
| Utvecklad | Över Grundläggande nivå, på väg mot Fördjupad och tillämpad. | Godkänd för VFU-period B |
| Fördjupad – Tillämpad | Studenten växlar perspektiv och gör tydliga ansträngningar att förstå lärandet utifrån rollen som elever. Studenten inbjuder eleverna att växla perspektiv och själva förstå situationen som en lärande situation där de är sina "egna lärare". Studenten lyfter fram lärandet som aktivitet och mål och försöker framgångsrikt göra det synligt | |

Målet inrymmer en förmåga att kunna göra lärandet synligt i fritidshemmet. Det innebär att studenten lyfter fram och synliggör lärandeinnehållet för elever och att låta eleverna själva förstå att de är sina "egna lärare". Likaväl innebär att lyfta fram elevgruppens möjlighet att lära andra och av varandra.

Förslag på reflekterande frågor som kan ställas kring studentens kunnande:

- Hur skapar studenten situationer i verksamheten där lärandet blir synligt för eleverna?
- På vilket sätt medvetandegör studenten eleverna över sitt eget och gruppens lärande?
- Studenten är förtrogen med och ger exempel på hur lärande i fritidshemmet kompletterar skolan.
- Hur skapar studenten situationer där eleverna får reflektera och begreppsliggöra sitt lärande?


| | | |
|---|---|--------------------------|
|  | D12 Kunna visa förmåga att observera, dokumentera och analysera elevers lärande och utveckling i förhållande till verksamhetens mål och den pedagogiska miljön. | |
| Underkänd | Studenten anpassar inte observationer/dokumentation/analyser av lärandet till eleverna, den pedagogiska miljön och verksamhetens mål. | |
| Introducerande | Över Underkänd nivå, på väg mot Grundläggande nivå. | Godkänd för VFU-period A |
| Grundläggande | Studenten planerar för och genomför observationer/dokumentation/analyser av lärandet som till stor del är anpassade till elevernas lärande och utveckling, den pedagogiska miljön och verksamhetens mål. | Godkänd för VFU-period B |
| Utvecklad | Över Grundläggande nivå, på väg mot Fördjupad och tillämpad. | |
| Fördjupad – Tillämpad | Studenten planerar för och genomför observationer/dokumentation/analyser som är anpassade till elevernas lärande och utveckling, den pedagogiska miljön och verksamhetens mål samt beskriver hur hen kommer att använda resultaten från utvärderingen i kommande planering. | |

Under VFU ska studenten ges redskap i hur systematiskt kvalitetsarbete i fritidshemmet och det praktisk-estetiska ämnet genomförs. En skicklig lärare kan följa, dokumentera och analysera elevers utveckling och lärande, samtidigt som hen kan bedöma vilka förutsättningar som finns i verksamheten för att eleverna ska kunna lära samt hur dessa förutsättningar kan påverkas i en gynnsam riktning.

Förslag på reflekterande frågor som kan ställas kring studentens kunnande:

- Hur använder studenten sig av observation, dokumentation och analys?
- På vilket sätt använder studenten sig av observation, dokumentation och analys som underlag för utveckling av sin undervisning?
- Hur har observationer, dokumentationer och analyser en koppling till målen (läroplanen) med undervisningen?
- På vilket sätt ingår frågor om elevernas samspel och deras möjlighet till delaktighet och inflytande i studentens observationer, dokumentationer och analyser?

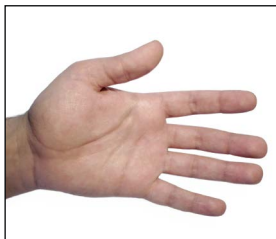
Relationell/Kommunikativ kompetens

| | | |
|---|--|--------------------------|
|  | R₁ Kunna utveckla och upprätthålla professionella relationer med elever. | |
| Underkänd | Studenten visar ingen öppenhet för att skapa kontakt och föra dialog med elever eller de försök som studenten gör för att utveckla relationer är olämpliga eller inte ändamålsenliga. Hen kan inte uttrycka sig så att eleverna förstår. | |
| Grundläggande | Studenten visar öppenhet för att skapa kontakt och föra dialog med elever. De försök som studenten gör för att utveckla relationer är lämpliga, tydliga och ändamålsenliga och har en avvägd balans mellan närhet och distans. | |
| Utvecklad | Över Grundläggande nivå, på väg mot Fördjupad och tillämpad. | Godkänd för VFU-period A |
| Fördjupad – Tillämpad | Studenten skapar kontakt och utvecklar relationer med elever på sätt som är ändamålsenliga och ger elever möjlighet att lära och växa i förhållande till skilda bakgrunder och behov. Det finns hos studenten en tydlig vilja till och strävan efter att elever ska känna att möjligheten till kontakt och dialog alltid finns. Studenten kan leda resonerande samtal i lyhört samspel med barnen både enskilt och i grupp. Under dessa samtal förmår studenten upprätthålla en väl avvägd balans mellan att vara inkännande inför individen/gruppen och samtidigt upprätthålla ett tydligt ledarskap. | Godkänd för VFU-period B |

Målet inrymmer studentens förmåga att närma sig eleverna och främja relationer som är positiva i utbildningssyften. Det innebär att studenten värdesätter samtal med elever och visar nyfikenhet och vilja att kommunicera med dem. Det handlar också om att studenten inbjuder elever att ta kontakt. Den egna personen är ett viktigt verktyg för att utveckla en känsla för vilka olika sätt att etablera en relation som är lämplig, beroende på sammanhanget och eleven. Studenten måste utveckla ett omdöme för var gränsen går mellan personligt och privat samt hur auktoriteten kan upprätthållas samtidigt som omsorgen om eleverna betonas. Sättet att arbeta för och upprätthålla relationer med elever är avgörande för en professionell lärare.

Förslag på reflekterande frågor som kan ställas kring studentens kunnande:

- Hur knyter studenten kontakter med alla elever?
- Försöker studenten etablera relationer till alla elever?
- På vilket sätt ser studenten elever som befinner sig i utkanten av gemenskaper?
- Hur hanterar studenten olika relationer med elever samtidigt som ledarskapet upprätthålls?


| | | |
|---|---|---------------------------------|
|  | <p>R2 Kunna medverka till att skapa en miljö för lärande som präglas av trygghet, lyhördhet, respekt och som möjliggör elevers delaktighet och inflytande.</p> | |
| <p>Underkänd</p> | <p>Studenten saknar lyhördhet eller är respektlös i bemötandet av eleverna. Hen visar ringa intresse för att skapa en miljö som präglas av trygghet, lyhördhet och respekt samt möjliggör elevers delaktighet och inflytande.</p> | |
| <p>Grundläggande</p> | <p>Studenten är lyhörd och respektfull i bemötandet av eleverna. Hen visar intresse för att skapa en miljö som präglas av trygghet, lyhördhet och respekt samt möjliggör elevers delaktighet och inflytande.</p> | |
| <p>Utvecklad</p> | <p>Över Grundläggande nivå, på väg mot Fördjupad och tillämpad.</p> | <p>Godkänd för VFU-period A</p> |
| <p>Fördjupad – Tillämpad</p> | <p>Studenten skapar en pedagogisk miljö som är trygg och använder den som resurs för att främja lärande och samspel. Förberedelser görs för att miljön ska vara anpassad för alla elevers behov. Trots att studenten inte har möjligheter att till fullo påverka den pedagogiska miljön förmår hen anpassa aktiviteterna så att de stimulerar till lärande och samspel.</p> | <p>Godkänd för VFU-period B</p> |

Efter fullgjord lärarutbildning måste studenten agera utifrån att varje elev har lika stort värde och ges lika stora möjligheter att utvecklas och lära. I sina handlingar måste hen kunna visa ett aktivt stöd i utvecklingen av elevernas självkänsla. Studenten måste respektera varje elevs olika sätt att uttrycka sig och samspela med andra, oavsett elevens kön och bakgrund. En sådan attityd och sådana handlingar bör också "smitta av sig" till elevgruppen så att ett klimat av lyhördhet och respekt för varandra etableras och upprätthålls. Fritidshemmets pedagogiska miljö gynnar elevers samspel, i uppdraget ingår att arbeta utifrån ett grupporienterat arbetssätt. Studenten ska kunna tillvarata elevers egna initiativ som kan stimulera till lärande, inflytande och delaktighet.

Förslag på reflekterande frågor som kan ställas kring studentens kunnande:

- Hur försöker studenten skapa en miljö som är trygg för alla elever?
- Visar studenten att hen har stereotypa bilder av elever/grupper av elever?
- Hur visar studenten att hen är lyhörd och respektfull i mötet med eleverna?
- Hur visar studenten att eleverna har möjlighet till delaktighet och inflytande?

Relationell/Kommunikativ kompetens

| | | |
|---|---|-----------------------------|
|  | R₃ Kunna kommunicera med elever | |
| Underkänd | Studenten visar inte tillräcklig öppenhet för att skapa kontakt och föra dialog med eleverna eller de försök som studenten gör för att skapa kontakt är olämpliga eller inte ändamålsenliga. Hen kan inte uttrycka sig tydligt och korrekt i kommunikationen med eleverna. | |
| Grundläggande | Hen kan uttrycka sig tydligt och korrekt i kommunikationen med eleverna. | |
| Utvecklad | Över Grundläggande nivå, på väg mot Fördjupad och tillämpad. | Godkänd för VFU-period A |
| Fördjupad – Tillämpad | Studenten skapar god kontakt och för dialog med eleverna på sätt som är ändamålsenliga i förhållande till deras skilda bakgrunder och behov. Det finns hos studenten en tydlig vilja till och strävan efter att eleverna ska känna att möjligheten till kontakt alltid finns. Studenten leder resonerande samtal i lyhört samspel med eleverna både enskilt och i grupp. Under dessa samtal förmår studenten upprätthålla en väl avvägd balans mellan att vara inkännande inför individen/gruppen och samtidigt upprätthålla ett tydligt ledarskap. | Godkänd för VFU-period B |

Målet inrymmer studentens förmåga att knyta kontakter och kommunicera med elever. Studenten ska visa att hen värdesätter samtal med eleverna genom att visa nyfikenhet att vilja kommunicera med dem och inbjuda eleverna att ta kontakt. Sättet att skapa en god kommunikation med eleverna är också avgörande för upprättande av ledarskapet. Här är det viktigt att studenten förmår upprätthålla ledarskapet genom att finna balansen mellan närhet och distans. Den egna personen är ett viktigt verktyg i kommunikationen mellan elev och lärare. Studenten måste utveckla ett omdöme för var gränsen går mellan personligt och privat samt hur auktoriteten kan upprätthållas samtidigt som omsorgen om elevernas betonas.

Förslag på reflekterande frågor som kan ställas kring studentens kunnande:

- Hur bjuder studenten in till en ömsesidig kommunikation i elevgruppen?
- Hur kommunicerar studenten med eleverna?
- Präglas kommunikationen av värme, uppriktighet, omtanke och humor?


| | | |
|---|---|--------------------------|
|  | R₄ Kunna visa ledarskap och ett professionellt förhållningssätt. | |
| Underkänd | Studenten kan inte skilja på rollen som kamrat och lärare, visar inte förmåga att samla och leda en grupp. | |
| Grundläggande | Studenten visar vuxenansvar och kan skilja på rollen som kamrat och lärare. Studenten visar förmåga att samla och leda en grupp. | |
| Utvecklad | Över Grundläggande nivå, på väg mot Fördjupad och tillämpad. | Godkänd för VFU-period A |
| Fördjupad – Tillämpad | Studenten har förmåga att växla mellan roller och har inga problem att återta ledarrollen. Visar förmåga att samla och leda grupper i de situationer som krävs för yrkesutövningen. | Godkänd för VFU-period B |

Att organisera verksamheten både för elevernas fria tid och inom den obligatoriska undervisningen kräver olika slags ledarskap. På båda dessa arenor förväntas studenten utveckla och inneha en tydlighet i sitt ledarskap. Det innebär att hen ibland, med bibehållen respekt för individen, måste kunna sätta gränser. Förmågan att kunna leda och samla olika konstellationer av grupper är av stor betydelse. Denna förmåga handlar till stor del om att kunna balansera sitt ledarskap beroende på elevers skilda behov och förutsättningar, men också på vad olika situationer kräver. Den vuxnes förhållningssätt påverkar elevers förståelse och respekt för omvärlden. Därför är alla som arbetar i fritidshemmet och i skolan viktiga förebilder som noga måste välja hur man definierar och kommunicerar sin auktoritet och sitt ledarskap.

Förslag på reflekterande frågor som kan ställas kring studentens kunnande:

- Hur visar studenten att hen tar på sig ledarskapet?
- Hur kombinerar studenten ett tydligt ledarskap med bibehållen respekt för eleverna?
- På vilket sätt visar studenten följsamhet i sitt ledarskap beroende på elever och situation?
- I vilka situationer har studenten svårare/lättare att visa ledarskap?


Relationell/Kommunikativ kompetens

| | | |
|---|--|--|
|  | <p>R5 Kunna relatera grundläggande värden i styrdokumentet till den pedagogiska verksamheten och det egna förhållningssättet.</p> | |
| <p>Underkänd</p> | <p>Studenten visar ingen kännedom om grundläggande värden i styrdokumentet och kan inte ge exempel på hur styrdokumentets värderingar kan komma till uttryck i den pedagogiska verksamheten eller i det egna förhållningssättet.</p> | |
| <p>Grundläggande</p> | <p>Studenten visar kännedom om grundläggande värden i styrdokumentet och ger exempel på hur styrdokumentets värden kan komma till uttryck i den pedagogiska verksamheten. Studenten visar förståelse för sin egen roll som förebild samt för hur egna värderingar kommer till uttryck i det egna förhållningssättet.</p> | |
| <p>Utvecklad</p> | <p>Över Grundläggande nivå, på väg mot Fördjupad och tillämpad.</p> | <p><i>Godkänd för VFU-period A</i></p> |
| <p>Fördjupad – Tillämpad</p> | <p>Studenten har strategier för hur styrdokumentets grundläggande värden kan komma till uttryck i den pedagogiska verksamheten, arbetar aktivt med att utveckla och utvärdera värdegrundsfrågor samt uppmuntrar samtal om värdegrunden inom ramen för demokratiska principer såväl med elever som med kollegor.</p> | <p><i>Godkänd för VFU-period B</i></p> |

Mål och riktlinjer i styrdokumentet pekar ut vilka normer och värden fritidshemmet och skolan ansvarar för att utveckla hos eleverna. Dessa normer och värden måste studenten ha kännedom om och kunna omsätta dessa i praktiken. Studenten ska ha förmågan att kritiskt granska den egna rollen för att kunna reflektera över vilka värderingar som hen kommunicerar i arbetet med eleverna. Att aktivt arbeta med utveckling av värdegrundsfrågor ingår också som en del av kompetensen inom området.

Förslag på reflekterande frågor som kan ställas kring studentens kunnande:

- Hur använder studenten styrdokumentets skrivningar för att motivera egna handlingar eller för att diskutera undervisningen i fritidshemmet och i det praktisk-estetiska ämnet?
- Hur reflekterar studenten över sitt eget förhållningssätt och vilka värderingar som det signalerar?
- Hur är studenten aktiv i samtal om värdegrunden?

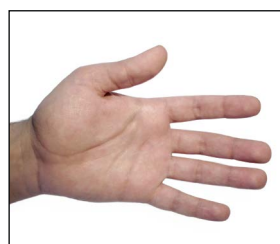
| | | |
|---|--|--------------------------|
|  | R6 Kunna skapa professionella relationer till kollegor i syfte att främja elevers lärande och utveckling. | |
| Underkänd | Studenten visar bristande kunskap om vilka resurser kollegorna kan utgöra eller är medveten om att kollegor kan utgöra resurser, men bemödar sig inte om att nyttja deras erfarenheter och kunskaper. Detta trots att behov föreligger eller att det skulle kunna medföra förbättringar. | |
| Grundläggande | Studenten visar att hen har kunskap om de resurser som kollegornas erfarenheter och kunskaper utgör och gör försök att nyttja dem. Hen visar också vilja att dela med sig av egen erfarenhet i kollegiala sammanhang. | |
| Utvecklad | Över Grundläggande nivå, på väg mot Fördjupad och tillämpad. | Godkänd för VFU-period B |
| Fördjupad – Tillämpad | Studenten visar prov på samarbete med kollegor. Hen visar att kollegornas erfarenheter och kunskaper utgör en resurs och deltar aktivt i kollegiala situationer genom att dela med sig av egna erfarenheter. | |

Lärare i fritidshem samspelar med kollegor. Det är viktigt att kunna samarbeta och kommunicera både med de nära kollegorna i arbetslaget och med andra kollegor. Lärare i fritidshem kan arbeta i fritidshemmet, skolan och förskoleklassen. I samarbete med kollegor sker ett utbyte av erfarenheter och kunskaper som syftar till att främja elevers lärande och utveckling. Studenten ska bjudas in i kollegiala sammanhang där det ges möjlighet att få samverka, diskutera och utbyta erfarenheter om verksamhetsinnehåll med flera olika kollegor.

Förslag på reflekterande frågor som kan ställas kring studentens kunnande:

- Hur kommunicerar studenten med kollegor?
- Hur samarbetar studenten med kollegorna i det arbetslag hen tillhör?
- Hur delar studenten med sig av erfarenheter och kunskaper i kollegiala sammanhang?


Relationell/Kommunikativ kompetens

| | | |
|---|---|---------------------------------|
|  | R7 Kunna kommunicera med vårdnadshavare om elevernas lärande och sociala situation samt verka för vårdnadshavares inflytande och delaktighet. | |
| Underkänd | Studenten visar ingen vilja till samverkan och dialog med vårdnadshavare samt ingen kunskap om former för kommunikation med vårdnadshavare eller gör inga försök att kommunicera med vårdnadshavare även när behov föreligger. Hen har ingen uppfattning om hur vårdnadshavare kan göras delaktiga. | |
| Introducerande | Över Underkänd nivå, på väg mot Grundläggande nivå. | |
| Grundläggande | Studenten visar vilja till samverkan och dialog med vårdnadshavare samt har kunskap om former för kommunikation som hen kan använda för att kommunicera med vårdnadshavare i skilda syften. | <i>Godkänd för VFU-period B</i> |
| Utvecklad | Över Grundläggande nivå, på väg mot Fördjupad och tillämpad. | |
| Fördjupad – Tillämpad | Studenten kommunicerar med vårdnadshavare runt eleven. Studenten visar förmåga att kommunicera såväl elevens lärande som sociala situation. Hen har bildat sig en uppfattning om olika former för hur vårdnadshavare kan göras delaktiga. | |

Vårdnadshavare har en viktig roll på fritidshemmet. Ett samarbete med vårdnadshavare ska ses som en tillgång i verksamheten. Lärare i fritidshem förväntas kunna kommunicera med vårdnadshavare om elevernas trivsel, lärande och utveckling. Studenten ska under sin VFU få möjlighet att möta vårdnadshavare i en dialog som rör elevers lärande och sociala situation. Det kan ske vid exempelvis lämning/hämtning, ett utvecklingssamtal eller vid föräldramöte där vårdnadshavare ges möjlighet till att delta i och påverka verksamheten. Om det inte förekommer några utvecklingssamtal eller föräldramöten när VFU-perioden genomförs ska studenten och VFU-handledaren ha diskussioner kring det material som VFU-platsen har för att genomföra dessa samtal och kontakter.

Förslag på reflekterande frågor som kan ställas kring studentens kunnande:

- Hur kommunicerar studenten med vårdnadshavare?
- Hur synliggör och kommunicerar studenten elevens lärande och utveckling med vårdnadshavare?
- Diskuterar studenten olika sätt att ge möjligheter för vårdnadshavares delaktighet i att påverka verksamheten?


| | | |
|---|---|---------------------------------|
|  | <p>A₁ Kunna reflektera över och ställa frågor om verksamheten utifrån teoretiska och praktiska argument.</p> | |
| <p>Underkänd</p> | <p>Studenten visar ingen förmåga eller ambition att ställa frågor runt sin egen praktik eller verksamheten i stort. Studentens visar inga tecken på nyfikenhet.</p> | |
| <p>Grundläggande</p> | <p>Studenten visar förmåga att, med argument hämtade ur teoretiskt vetande eller praktisk erfarenhet, ställa relevanta frågor.</p> | |
| <p>Utvecklad</p> | <p>Över Grundläggande nivå, på väg mot Fördjupad och tillämpad.</p> | <p>Godkänd för VFU-period A</p> |
| <p>Fördjupad – Tillämpad</p> | <p>Studenten visar förmåga att, utifrån en syntes av teoretiskt vetande och praktiska erfarenheter, ställa kreativa frågor för forskning och utveckling.</p> | <p>Godkänd för VFU-period B</p> |

Lärare reflekterar mer eller mindre över sin undervisning. Att arbeta med elevers lärande och utveckling innebär med nödvändighet att vara en reflekterande praktiker. Problem och dilemman uppstår ständigt i den vardagliga undervisningen. Studenten ska vara medveten om hur komplext arbetet är och med tiden omvärdera för att kunna utveckla arbetet. För att lägga grunden till ett sådant förhållningssätt måste studenten ha en öppen, nyfiken och frågande attityd. Studenten ska kunna kombinera de teoretiska studierna i utbildningen med praktiska erfarenheter för att formulera problem och frågor, till undervisningen i såväl fritidshemmet som i skolan.

Förslag på reflekterande frågor som kan ställas kring studentens kunnande:

- På vilket sätt ställer studenten frågor om undervisningen i fritidshemmet och i det praktisk-estetiska ämnet?
- På vilket sätt visar studenten en öppen attityd inför det kommande arbetet?
- Hur motiverar studenten frågor utifrån praktisk erfarenhet och/eller teorier?
- Hur uttrycker studenten samband mellan praktisk erfarenhet och teori?
- Hur identifierar studenten problemområden och frågeställningar för forskning?

Analytisk/Reflekterande kompetens

| | | |
|---|--|--------------------------|
|  | A2 Kunna visa förmåga att reflektera över den egna verksamheten utifrån etiska argument. | |
| Underkänd | Studenten är omedveten om hur de egna värderingarna tar sig uttryck i lärarrollen. Hen har svårt att se att olika lärare bär på skilda värderingar och att olika värderingar ger avtryck i verksamheten. | |
| Introducerande | Över Underkänd nivå, på väg mot Grundläggande nivå. | Godkänd för VFU-period A |
| Grundläggande | Studenten kan se kopplingar mellan egen/andras praktik och egna/andras värderingar. Hen kan även koppla sina egna värderingar till värden som beskrivs i styrdokumentet. | Godkänd för VFU-period B |
| Utvecklad | Över Grundläggande nivå, på väg mot Fördjupad och tillämpad. | |
| Fördjupad – Tillämpad | Studenten är tydligt medveten om och kan beskriva de egna värderingarna och hur de påverkar praktiken. Hen kan även identifiera och förstå andra värderingar. Studenten är beredd att diskutera och ifrågasätta vilka värderingar som ligger bakom de egna handlingarna, liksom de värderingar som ligger bakom styrning och granskning av verksamheten. | |

Lärares arbete inrymmer etiska dimensioner. Yrkesetisk medvetenhet rör både relationen lärare – elev och lärarens relation till kolleger och vårdnadshavare. Att respektera eleverns integritet och sårbarhet är viktigt för lärare att utveckla en yrkesetisk medvetenhet och kompetens. Studenten måste ges tillfälle till att reflektera över frågor som att möta alla elever med respekt och människors ömsesidiga beroende av varandra i en social gemenskap. Frågor som rör jämställdhet, kön, klass och etnicitet inryms i ovan mål.

Förslag på reflekterande frågor som kan ställas kring studentens kunnande:

- På vilket sätt gör studenten kopplingar mellan egna värderingar till värden som beskrivs i styrdokumentet?
- På vilket sätt diskuterar studenten hur värderingar kan ge avtryck i verksamheten?
- I vilken utsträckning ger studenten uttryck för att kunna se på olika situationer ur elevernas, vårdnadshavares och kollegors synvinkel/situation?
- Hur visar studenten att hen är medveten om att kön, klass och etnicitet påverkar deras sätt att se på och behandla elever och vårdnadshavare?
- Hur planerar studenten undervisning utifrån kön, klass och etnicitet?
- Hur reflekterar studenten över sitt eget förhållningssätt till manligt och kvinnligt och diskuterar hur den pedagogiska miljön utformas för att stärka jämställdhetsarbetet?
- Hur reflekterar studenten över sina värderingar och föreställningar om kulturella och språkliga olikheter?

| | | |
|---|---|--|
|  | <p>A₃ Kunna visa förmåga att reflektera över den egna verksamheten utifrån erfarenhetsbaserade argument.</p> | |
| <p>Underkänd</p> | <p>Studenten förmår inte reflektera över gjorda erfarenheter och använda dem i nya situationer. Hen ger förklaringar i stil med att: "Sunt förnuft säger att...". Beskriver erfarenheter i bilder av svart och vitt. Gott och ont. Bra och dåligt.</p> | |
| <p>Introducerande</p> | <p>Över Underkänd nivå, på väg mot Grundläggande nivå.</p> | |
| <p>Grundläggande</p> | <p>Studenten förklarar och motiverar sitt handlande mot bakgrund av gjorda erfarenheter, men också ställa frågor kring det. "Varför blev det som det blev?" Hen inser komplexiteten i arbetet och försöker hitta mer nyanserade förklaringsmönster. Studenten visar förmåga att beskriva arbetet i metaforer och visar intresse för att ta del av andras erfarenheter och förståelse av lärarbetet.</p> | <p><i>Godkänd för VFU-period B</i></p> |
| <p>Utvecklad</p> | <p>Över Grundläggande nivå, på väg mot Fördjupad och tillämpad.</p> | |
| <p>Fördjupad – Tillämpad</p> | <p>Studenten kommunicerar aktivt sina gjorda erfarenheter, kopplar dem till egna förklaringsmönster och förmår samtidigt se det ur olika perspektiv; "Man skulle också kunna se det så här...". Studenten diskuterar vad den egna förståelsen av verksamheten innesluter respektive utestänger. Studenten visar förmåga att reflektera och utvecklas med grund i gjorda erfarenheter.</p> | |

Lärare i fritidshem reflekterar över den egna undervisningen utifrån egna erfarenheter. Det innebär att kunna motivera sina handlingar av tidigare erfarenheter men också vara medveten om att andra sätt att agera i verksamheten kan vara giltiga. Studenten ska med hjälp av olika beskrivningar av skilda handlingsalternativ väga för- och nackdelar i verksamheten och samtidigt kunna hitta möjliga strategier för att lösa olika frågor som har väckts under VFU.

Förslag på reflekterande frågor som kan ställas kring studentens kunskande:

- Studenten motiverar handlingar utifrån egna erfarenheter.
- Hur diskuterar studenten undervisning utifrån olika perspektiv oavsett egna erfarenheter?

| | | |
|---|--|--|
|  | <p>A4 Visa medvetenhet om hur man skapar ett hållbart lärararbete.</p> | |
| <p>Underkänd</p> | <p>Studenten diskuterar och argumenterar för sina didaktiska intentioner utan att förhålla sig till den sociala situation och samhälleliga institution som fritidshemmet/skolan utgör med sina speciella möjligheter och begränsningar, d.v.s. utan hänsyn till faktiska villkor som gäller för arbetet.</p> | |
| <p>Introducerande</p> | <p>Över Underkänd nivå, på väg mot Grundläggande nivå.</p> | <p><i>Godkänd för VFU-period A</i></p> |
| <p>Grundläggande</p> | <p>I planering och utvärdering av verksamheten visar studenten viss balans mellan didaktiska intentioner och faktiska villkor för arbetet. Hen kan fortfarande under- eller överbetona villkoren eller förvänta sig att se direkta resultat av sina handlingar.</p> | <p><i>Godkänd för VFU-period B</i></p> |
| <p>Utvecklad</p> | <p>Över Grundläggande nivå, på väg mot Fördjupad och tillämpad.</p> | |
| <p>Fördjupad – Tillämpad</p> | <p>Studenten upprätthåller en välavvägd balans mellan intentioner och villkor samtidigt som hen visar vilja/förmåga att påverka de faktiska villkoren och utveckla/utvidga handlingsutrymmet. Studenten diskuterar intentioner och ser resultat av sina handlingar i ett längre perspektiv.</p> | |

Ett hållbart lärararbete rör lärarens hela arbetssituation. För att förtydliga vikten av att förutsättningarna har betydelse för vilket utfall/resultat en verksamhet kan uppnå kan man använda begreppen villkor – process – resultat. De villkor ett fritidshem eller en skola har i form av till exempel lokaler, material, personalens kompetens, personaltäthet med mera har betydelse för vilket arbete som kan ske i fritidshemmet och i skolan. Samtidigt har även lärarens arbete tillsammans med eleverna, lärarens inställning till sitt arbete samt organisationen av arbetet, det vill säga processen en stor betydelse för hur resultat blir. Resultatet blir därmed en konsekvens av både villkor och process. Att förstå sambandet mellan villkor, process och resultat är viktigt för att utveckla verksamhetens kvalitet.

Förslag på reflekterande frågor som kan ställas kring studentens kunnande:

- På vilket sätt resonerar studenten om sambandet mellan villkor, process och resultat i undervisningen?
- Hur resonerar studenten i planering och utvärdering av undervisningen om förhållandet mellan didaktiska intentioner och faktiska villkor för arbetet?
- Studenten ger exempel på hur faktiska villkor kan påverkas för att utveckla handlingsutrymmet i undervisningen.

Introduktion av mål i VFU

Efter avslutad kurs ska studenten:

| | |
|-------|--|
| VFU A | <ul style="list-style-type: none"> • Kunna agera utifrån en helhetssyn. (D₁) • Kunna visa förmåga att skapa stimulerande och för eleverna meningsfulla läroprocesser som främjar lärandet både individuellt och i grupp. (D₂) • Kunna formulera tydliga verksamhetsmål/lärandemål som är ändamålsenliga och anpassade till eleverna. (D₃) • Kunna reflektera över vikten av att känna till elevernas erfarenheter, kunskaper, förutsättningar och skilda sätt att lära. (D₄) • Kunna redogöra för styrdokumentens målsättning och hur dessa kan omsättas i pedagogisk praktik. (D₅) • Kunna reflektera över användning av digitala verktyg i relation till elevernas lärande. (D₆) • Kunna ha överblick över elevernas förståelse av undervisningsinnehållet, ge feedback till eleverna för att stödja deras lärande och anpassa lärandeaktiviteter utifrån vad situationen kräver. (D₁₀) • Kunna göra lärandet synligt. (D₁₁) • Kunna visa förmåga att observera, dokumentera och analysera elevs lärande och utveckling i förhållande till verksamhetens mål och den pedagogiska miljön. (D₁₂) • Kunna utveckla och upprätthålla professionella relationer med elever. (R₁) • Kunna medverka till att skapa en miljö för lärande som präglas av trygghet, lyhördhet, respekt och som möjliggör elevs delaktighet och inflytande. (R₂) • Kunna kommunicera med elever (R₃) • Kunna visa ledarskap och ett professionellt förhållningssätt. (R₄) • Kunna relatera grundläggande värden i styrdokumentet till den pedagogiska verksamheten och det egna förhållningssättet. (R₅) • Kunna reflektera över och ställa frågor om verksamheten utifrån teoretiska och praktiska argument. (A₁) • Kunna visa förmåga att reflektera över den egna verksamheten utifrån etiska argument. (A₂) • Visa medvetenhet om hur man skapar ett hållbart lärararbete. (A₄) |
| VFU B | <ul style="list-style-type: none"> • Kunna kommunicera förväntningar om elevs lärande som är utmanande och som stimulerar till deras fortsatta utveckling (D₇) • Kunna framställa lärandeinhåll för eleverna på ett begripligt och tydligt sätt (D₈) • Kunna uppmuntra elevernas egen initiativförmåga (D₉) • Kunna skapa professionella relationer till kollegor i syfte att främja elevs lärande och utveckling. (R₆) • Kunna kommunicera med vårdnadshavare om elevernas lärande och sociala situation samt verka för vårdnadshavares inflytande och delaktighet. (R₇) • Kunna visa förmåga att reflektera över den egna verksamheten utifrån erfarenhetsbaserade argument. (A₃) |

Egna anteckningar:



Linnéuniversitetet

391 82 Kalmar / 351 95 Växjö
Telefon 0772-2880 00
[Lnu.se/lararutbildning](https://lnu.se/lararutbildning)

Lnu.se